

Public Disclosure Authorized

THAILAND ECONOMIC MONITOR

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP
East Asia & Pacific

Public Disclosure Authorized

UNLEASHING GROWTH:
INNOVATION, SMES AND STARTUPS
FEBRUARY 2025

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

รายงานตามติดเศรษฐกิจไทย

กุมภาพันธ์ 2568

ปลดล็อกการเติบโตด้วยนวัตกรรม SMEs¹ และสตาร์ทอัพ²

¹ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

² วิสาหกิจเริ่มต้น

บทสรุปผู้บริหาร

การพัฒนาของเศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมา: มีการฟื้นตัวอย่างช้า ๆ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปี พ.ศ. 2567 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 2.6 ซึ่งสูงกว่าการคาดการณ์เดิม เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวเกินความคาดหมาย อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวยังคงช้ากว่าประเทศในอาเซียน-5 การเติบโตทางเศรษฐกิจได้รับแรงขับเคลื่อนหลักจากการดำเนินมาตรการกระตุ้นทางการคลัง (มาตรการเงินอุดหนุน 10,000 บาท) ในไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2567 ประกอบกับการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และการท่องเที่ยวที่แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งช่วยชดเชยผลกระทบจากการบริโภคภาคเอกชนที่ชะลอตัว (แผนภาพที่ ES 1) ในขณะเดียวกัน ระดับหนี้ครัวเรือนปรับตัวลดลง แต่มาตรการของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนที่สูงทำให้การอนุมัติสินเชื่อรถยนต์หดตัว ส่งผลให้ภาคการผลิตอ่อนแอลง แม้ว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจจะปรับตัวสูงขึ้น เศรษฐกิจไทยยังคงฟื้นตัวช้ากว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น มาเลเซียและฟิลิปปินส์ (แผนภาพที่ ES 2) โดยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงต่ำกว่าระดับศักยภาพ

ข้อมูลรายงาน GDP ล่าสุดชี้ว่าเศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2567 เติบโตขึ้นร้อยละ 3.0³ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญจากการลงทุนของภาครัฐที่กลับมาขยายตัวอย่างเข้มแข็ง (อัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 25.9 ในไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567) หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการบริหารงบประมาณในหลายไตรมาสก่อนหน้า ด้านภาคการส่งออกสินค้า (มีอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 8.3) ได้รับอานิสงส์จากการเติบโตของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในทางกลับกัน การบริโภคของภาคเอกชนกลับชะลอตัว (อัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.7) ส่วนการเติบโตในภาคอุตสาหกรรมนั้นค่อนข้างคงที่ (มีอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 0.1) ในขณะที่การลงทุนของภาคเอกชนปรับตัวลดลง (อัตราการหดตัวร้อยละ 2.5) จากความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อและระดับหนี้ครัวเรือนที่สูง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยส่งสัญญาณการชะลอตัว โดยจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงปลายปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ร้อยละ 86 ของระดับก่อนการระบาดของโควิด-19 เท่านั้น ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยในไตรมาสถัดท้ายของปี พ.ศ. 2567 จะอยู่ที่ราวร้อยละ 3.6 โดยมีแรงสนับสนุนสำคัญจากการกระตุ้นการบริโภคผ่านมาตรการทางการคลัง

บัญชีเดินสะพัดในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2567 ยังคงเกินดุลที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP จากดุลการค้าซึ่งได้รับแรงหนุนจากอุปสงค์ที่แข็งแกร่งทั่วโลก (แผนภาพที่ ES 4) ดุลการค้ายังคงเกินดุลอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการส่งออกและการนำเข้าที่ขยายตัวเร็วขึ้น ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความต้องการเทคโนโลยีทั่วโลกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) โดยในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2567 การส่งออกของไทยมีอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 8.9 ในขณะที่การนำเข้าเติบโต

อย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 11.3 จากฐานที่ต่ำในปีที่ผ่านมา การขยายตัวนี้มีแรงขับเคลื่อนหลักมาจากการนำเข้าสินค้าทุน วัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ขั้นกลางจากประเทศจีน ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประเทศไทยในการเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain หรือ GVC) สำหรับบัญชีการเงินในไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2567 พบว่าประเทศไทยมีการขาดดุลลดลงจากร้อยละ 3.9 ของ GDP ในไตรมาสก่อนหน้าเหลือร้อยละ 2.2 ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของการไหลออกสุทธิของหลักทรัพย์จากระดับร้อยละ 7.5 ในช่วงเดือนมิถุนายนถึง ธันวาคมของปี พ.ศ. 2567 ส่งผลให้ค่าเงินบาทกลายเป็นสกุลเงินที่แข็งค่ามากที่สุดเป็นอันดับสองเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค

อัตราเงินเพื่อเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากการลดการอุดหนุนราคาน้ำมันดีเซล แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำสุดในอาเซียนเนื่องจากมาตรการอุดหนุนพลังงานอื่นๆ ที่ยังคงอยู่และอุปสงค์ภายในประเทศที่อ่อนแอ ในเดือนพฤศจิกายน อัตราเงินเพื่อทั่วไปเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.8 เป็นร้อยละ 1.0 ซึ่งนับเป็นการปรับตัวเพิ่มขึ้นติดต่อกันเป็นเดือนที่สี่ แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับต่ำสุดในกลุ่มประเทศอาเซียนและต่ำกว่าเป้าหมายของธนาคารแห่งประเทศไทย (ร้อยละ 1-3) เนื่องมาจากการเติบโตของเศรษฐกิจที่ยังคงต่ำกว่าระดับศักยภาพ การปรับตัวเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเพื่อถูกขับเคลื่อนโดยอัตราเงินเพื่อพื้นฐาน ซึ่งได้รับแรงหนุนจากราคาอาหารสำเร็จรูปและราคาพลังงาน (แผนภาพที่ ES 3) โดยเฉพาะราคาพลังงานที่ปรับตัวสูงขึ้นหลังจากการปรับลดมาตรการอุดหนุนราคาน้ำมันดีเซลในเดือนเมษายน แม้ว่าราคาน้ำมันดิบดูไบจะปรับตัวลดลงก็ตาม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงมาตรการอุดหนุนราคาไฟฟ้าและก๊าซหุงต้มต่อไป ในขณะที่เดียวกัน ด้วยภาวะการขาดการดำเนินงานเพื่อให้อยู่ในระดับเป้าหมาย ทางธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงเหลือร้อยละ 2.25 ในเดือนตุลาคม เพื่อบรรเทาแรงกดดันในการชำระหนี้ของภาคครัวเรือน ท่ามกลางสภาวะที่มาตรฐานการปล่อยสินเชื่อมีความเข้มงวดมากขึ้นในช่วงนี้

ระบบการเงินของไทยยังคงมีเสถียรภาพ แต่การปล่อยสินเชื่อเข้มงวดมากขึ้นเนื่องจากความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง ในไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2567 หนี้ครัวเรือนลดลงเหลือร้อยละ 90.7 ของ GDP จากจุดสูงสุดที่ร้อยละ 95.8 ของ GDP เมื่อสองปีก่อน แม้ตัวเลขดังกล่าวจะมีการปรับตัวลดลง แต่ปัญหาหนี้ครัวเรือนยังคงเป็นจุดอ่อนสำคัญของระบบการเงิน เนื่องจากสัดส่วนสินเชื่อผู้บริโภครายที่ไม่มีหลักประกันในพอร์ตสินเชื่อของธนาคารยังคงอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามอัตราส่วนของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ยังอยู่ในระดับต่ำ คือร้อยละ 2.9 ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ขณะที่ระดับสินเชื่อที่ต้องติดตามเป็นพิเศษซึ่งถือเป็นตัวบ่งชี้ความเสี่ยงล่วงหน้ายังทรงตัว แม้ว่าภาคการธนาคารของไทยยังคงมีเงินทุนสำหรับการรองรับความเสี่ยงทางการเงินที่เพียงพอ โดยอัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) อยู่ที่ร้อยละ 19.5 ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2567 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10.5 แต่ความสามารถในการทำกำไรของภาคธนาคารยังคงต่ำกว่าระดับก่อนการระบาดของโควิด-19 โดยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อยู่ที่ร้อยละ 1.3 และร้อยละ

³ อัตราการเติบโตเป็นการเปรียบเทียบปีต่อปี เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น

9.4 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงการชะลอตัวของการปล่อยสินเชื่อ ทั้งนี้ เพื่อลดภาระหนี้ของครัวเรือน รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการบรรเทาหนี้หลายประการ เช่น การภาระดอกเบี้ย และภาระเงินต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้ส่งผลให้ธนาคารปรับเกณฑ์การปล่อยสินเชื่อให้เข้มงวดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้ายานยนต์และสินค้าคงทนอื่นๆ ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ภาวะการคลังของไทยยังคงขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง แม้จะมีการจ่ายเงินอุดหนุนหนึ่งหมื่นบาทเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา สาเหตุหลักมาจากรายจ่ายลงทุนที่ลดลงอันเนื่องมาจากความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ตุลาคม 2566 - กันยายน 2567) การขาดดุลงบประมาณอยู่ที่ร้อยละ 2.5 ของ GDP ซึ่งนับว่าเป็นระดับต่ำสุดในรอบ 5 ปี แม้ว่าในเดือนกันยายนจะมีการขาดดุลเพิ่มขึ้นอย่างมากก็ตาม การขาดดุลที่อยู่ในระดับต่ำนี้เป็นผลมาจากการจัดเก็บรายได้ที่ดีขึ้นจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ และรายจ่ายลงทุนที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำจากความล่าช้าของการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นระยะเวลา 7 เดือน แม้จะมีการปรับตัวดีขึ้นในช่วงหลัง แต่สัดส่วนการเบิกจ่ายงบลงทุนยังคงอยู่ที่เพียงร้อยละ 70 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 74 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ระดับหนี้สาธารณะคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.3 ของ GDP และคาดว่าจะยังคงเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ตามการขยายตัวของการขาดดุลงบประมาณที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการจ่ายเงินอุดหนุนที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับเดือนกันยายนซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 การขาดดุลงบประมาณได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เนื่องจากมีการเร่งรัดการใช้จ่ายทั้งในส่วนจากรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุน โดยเฉพาะรายจ่ายประจำที่เพิ่มขึ้นจากมาตรการเงินอุดหนุน 10,000 บาท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการดิจิทัลวอลเล็ตรอบแรกสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 14 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 42 ของประชากรในกลุ่มรายได้ต่ำสุด ทั้งนี้ ธนาคารโลกประเมินเบื้องต้นว่า มาตรการเงินอุดหนุนนี้อาจช่วยกระตุ้นการเติบโตของ GDP ในปี พ.ศ. 2567 ได้ประมาณ 0.3 จุดร้อยละ โดยอิงจากตัวคูณทางการคลังที่ 0.4 อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวนี้มาพร้อมกับต้นทุนทางการคลังที่สูงถึง 145,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของ GDP

ความยากจนลดลงจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและมาตรการจ่ายเงินอุดหนุน ในปี พ.ศ. 2567 อัตราความยากจนของประเทศไทยคาดว่าจะปรับตัวลดลงเหลือร้อยละ 8.2 โดยมีแรงสนับสนุนจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งขึ้นและอัตราเงินเฟ้อที่ลดลง นอกจากนี้ มาตรการจ่ายเงินอุดหนุนของรัฐบาลมีแนวโน้มช่วยกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือน ซึ่งส่งผลให้ความยากจนลดลงได้ถึง 3 จุดร้อยละ เมื่อวัดตามเส้นแบ่งความยากจนระดับรายได้ปานกลางถึงสูงของสากล (6.85 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อวัน) ในขณะเดียวกัน ความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้คาดว่าจะลดลงประมาณ 1.5 จุดจีนิ (Gini coefficient) อย่างไรก็ตาม การรักษาความก้าวหน้าในระยะกลางอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมุ่งเน้นการแก้ไขความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปีนี้ รวมถึงการรับมือกับความท้าทายเชิงโครงสร้างอื่นๆ อาทิ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และปัญหารายได้ของแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับต้นทุนค่าครองชีพ เป็นต้น

แนวโน้มเศรษฐกิจและปัจจัยเสี่ยง: เร่งการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มเติบโตมากขึ้นในปี พ.ศ. 2568 โดยได้รับแรงหนุนจากอุปสงค์ภายในประเทศที่แข็งแกร่งขึ้นและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ แม้ว่าปัจจัยภายนอกจะมีแนวโน้มชะลอตัวลงเล็กน้อย เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.6 ในปี พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 2.9 ในปี พ.ศ. 2568 (แผนภาพที่ ES 5 และ ตาราง ES 1) โดยมีการฟื้นตัวของการลงทุนเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณและการดำเนินโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน การท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชนยังคงเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจแม้ว่าจะมีแนวโน้มชะลอตัวลงบ้าง โดยคาดว่าจะการท่องเที่ยวจะกลับสู่ระดับก่อนเกิดโรคระบาดได้ภายในกลางปี พ.ศ. 2568 ส่วนการบริโภคภาคเอกชนจะได้รับแรงกระตุ้นจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะโครงการเงินอุดหนุน (ดิจิทัลวอลเล็ต) อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของการบริโภคอาจเผชิญอุปสรรคจากวงจรการลดหนี้และมาตรฐานการปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวดขึ้น ในด้านการค้า การส่งออกสินค้ามีแนวโน้มชะลอตัวลงเล็กน้อยเนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐฯ และจีน แม้ว่าตลาดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ทั่วโลกจะอยู่ในภาวะขาขึ้นก็ตาม สำหรับปี พ.ศ. 2569 คาดว่าเศรษฐกิจจะชะลอตัวลงเล็กน้อย โดยมีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 2.7 และคาดว่าเศรษฐกิจไทยจะแตะระดับศักยภาพได้ภายในปี พ.ศ. 2571

ดุลบัญชีเดินสะพัดในปี พ.ศ. 2568 คาดว่าจะเกินดุลเพิ่มขึ้นจากรายรับของภาคการท่องเที่ยวที่ขยายตัวและต้นทุนการขนส่งที่ลดลง โดยคาดว่าดุลบัญชีเดินสะพัดจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.4 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 3.6 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2568 ด้วยแรงหนุนจากการค้าภาคบริการ อย่างไรก็ตาม ดุลการค้าสินค้าคาดว่าจะปรับลดลงเล็กน้อยเนื่องจากอุปสงค์ด้านการส่งออกที่ชะลอตัวลงจากคู่ค้าหลัก

สำหรับปี พ.ศ. 2568 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.4 ในช่วงปีที่ผ่านมาเป็นร้อยละ 0.8 แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายของธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานและราคาอาหารคาดว่าจะปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากแรงกดดันด้านอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นตามรายได้ครัวเรือนที่สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการบริโภคและการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ในทางตรงกันข้าม ราคาพลังงานคาดว่าจะปรับตัวลดลงตามทิศทางราคาน้ำมันโลกที่อ่อนตัวลง

ด้วยแผนกระตุ้นเศรษฐกิจและการเร่งบริหารงบประมาณ การดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัวจะช่วยสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยคาดว่าจะการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.3 ของ GDP ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 3.1 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นผลจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณและการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 หลังจากเกิดความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจประมาณ 3 แสนล้านบาท โดยเน้นไปที่การกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ ทั้งนี้ งบประมาณดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการดิจิทัลวอลเล็ตมูลค่า 450,000 ล้านบาทที่รัฐบาลประกาศไว้ก่อน

หน้านี้ ซึ่งได้มีการเบิกจ่ายไปแล้ว 140,000 ล้านบาทสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 อย่างไรก็ตาม รายละเอียดของมาตรการและแหล่งเงินทุนโดยรวมภายใต้แผนกระตุ้นเศรษฐกิจสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ยังคงไม่ปรากฏอย่างชัดเจน

นโยบายการคลังของประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายสามประการ ได้แก่ การตอบสนองต่อความต้องการใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นสำหรับบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การฟื้นฟูการลงทุนเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการรักษาระดับหนี้สาธารณะให้อยู่ในระดับที่ยั่งยืน โดยคาดว่าระดับหนี้สาธารณะจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 64.8 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 และมีแนวโน้มเข้าใกล้เพดานหนี้สาธารณะที่ร้อยละ 70 ของ GDP ภายในอีกห้าปีข้างหน้า แม้ว่าระดับหนี้สาธารณะของประเทศไทยยังคงมีความยั่งยืนทางการคลังโดยมีหนี้สกุลเงินต่างประเทศในระดับต่ำ (ร้อยละ 1.0 ของหนี้ทั้งหมด) และมีต้นทุนการระดมทุนที่ค่อนข้างต่ำ แต่แรงกดดันในการใช้จ่ายทางสังคมและการลงทุนของภาครัฐในทุนมนุษย์เพิ่มสูงขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุ ([รายงานการประเมินรายได้และรายจ่ายภาครัฐ พ.ศ. 2566](#)) และมาตรการกระตุ้นการบริโภคเพื่อการเติบโต เช่น โครงการดิจิทัลวอลเล็ต ได้เพิ่มแรงกดดันทางการคลัง ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะสำคัญในการเพิ่มความยืดหยุ่นทางการคลังท่ามกลางความต้องการใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น มีดังนี้:

- **ปรับลดการอุดหนุนพลังงานที่ไม่เป็นธรรมต่อการกระจายรายได้** (เช่น ในภาคการขนส่ง ไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม) ซึ่งส่งผลให้กองทุนน้ำมันของรัฐบาลลดลง โดยควรเปลี่ยนไปเน้นการให้ความช่วยเหลือทางสังคมและการโอนเงินแบบมุ่งเป้ามากขึ้นเพื่อสนับสนุนครัวเรือนที่เปราะบางและบรรเทาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- **เพิ่มรายได้จากภาษี ส่งเสริมการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างพื้นที่ทางการคลัง** แม้ว่าการจัดเก็บรายได้ภาครัฐจะปรับตัวดีขึ้นถึงร้อยละ 16 ของ GDP ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แต่ก็ยังคงต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง จึงจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปภาษีเพื่อเพิ่มรายได้ควบคู่ไปกับการลดความยากจน เช่น การปรับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มและการนำมาตรการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีมาตรการอื่นๆ ได้แก่ การขยายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การปรับลดแรงจูงใจทางภาษีที่ไม่จำเป็น การขยายการจัดเก็บภาษีความมั่งคั่ง การปรับปรุงการปฏิบัติตามภาษีและ การนำภาษีคาร์บอนมาใช้
- **เร่งการลงทุน** การลงทุนของภาครัฐในโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีใหม่ และทุนมนุษย์ที่สนับสนุนและส่งเสริมซึ่งกันและกัน จะสามารถดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนและกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคที่ล้าหลังได้ (ดูบทที่ 2 *เรื่องนวัตกรรมท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลง: เสริมความแข็งแกร่งให้แก่ SMEs และสตาร์ทอัพ และรายงานเศรษฐกิจโลกประจำประเทศไทย มิถุนายน 2567: การปลดล็อกศักยภาพการเติบโตของเมืองรอง*)

แม้ว่าแนวทางการผ่อนปรนมาตรการทางการเงินอย่างระมัดระวังจะเหมาะสมในการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ แต่การดำเนินมาตรการที่สมดุลระหว่างการบรรเทาภาระหนี้ครัวเรือนอย่างตรง

เป้าหมายและการลดข้อจำกัดด้านสินเชื่อให้น้อยที่สุดควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพทางการเงินก็ยังคงมีความจำเป็น ในระยะต่อไป การกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดสำหรับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการช่วยเหลือนี้ควรเชื่อมโยงกับกลยุทธ์การออกจากโครงการในอนาคต (Exit Strategy) เพื่อลดความไม่แน่นอนของเจ้าหนี้และสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคการเงิน ผู้ดำเนินนโยบายจำเป็นต้องรักษามาตรฐานการกำกับดูแลที่สำคัญ (Prudential Regulations) อย่างระมัดระวัง เช่น กรอบการจำแนกความเสี่ยงของสินเชื่อ (Loan Classification Framework) ข้อกำหนดในการจัดสรรเงินสำรอง (Provisioning Requirements) และมาตรฐานการบัญชีที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในระดับสากล รวมทั้งควรหลีกเลี่ยงการปรับเปลี่ยนคำจำกัดความหรือการจำแนกประเภทที่อาจบั่นทอนความเข้มแข็งของระบบการกำกับดูแล ทั้งนี้ มาตรการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจควรเป็นการดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิรูปนโยบายระยะยาวและเชิงโครงสร้างโดยหน่วยงานที่มีอำนาจในภาคการเงิน อาทิ การปรับปรุงการคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงิน (Financial Consumer Protection) และการนำกรอบการกู้ยืมอย่างรับผิดชอบ (Responsible Lending Framework) เช่น การกำหนดขีดจำกัดอัตราส่วนการชำระหนี้ (Debt Service Ratio Limits) และการใช้กรอบการกำกับดูแลเชิงมหภาค (Macroprudential Framework) เป็นต้น

การปฏิรูปโครงสร้างด้านความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ถือเป็นกุญแจสำคัญในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว การคาดการณ์ชี้ว่าหากรัฐไม่มีการปฏิรูปนโยบายอย่างเร่งด่วน อัตราการเติบโตของประเทศจะชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าอัตราการเติบโตตามมีศักยภาพจะลดลงประมาณ 0.5 จุดร้อยละ จากค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ในช่วงปี พ.ศ. 2554–2564 เหลือเพียงร้อยละ 2.7 ในช่วงปี พ.ศ. 2565–2573 ด้วยอัตราการเติบโตในระดับนี้ ประเทศไทยอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี พ.ศ. 2580 ได้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดการลงทุนและยกระดับเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานระดับโลกที่เน้นนวัตกรรมและผลิตผลมากขึ้น ซึ่งรายงานมีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้:

- **เพิ่มการแข่งขันในตลาดภายในประเทศ** ผ่านการดำเนินนโยบายที่ช่วยลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด โดยเฉพาะในภาคบริการ ปรับปรุงกรอบการกำกับดูแล และเพิ่มความยืดหยุ่นของตลาดแรงงาน ซึ่งจะช่วยให้บริษัทที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถเติบโตและขยายกิจการได้ ในขณะที่บริษัทที่ด้อยประสิทธิภาพจะถูกผลักดันให้ออกจากตลาด
- **สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)** เพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิต (ส่วนที่ 2 บทบาทของนวัตกรรมท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลง: เสริมความแข็งแกร่งให้แก่ SMEs และสตาร์ทอัพ)

บทบาทของนวัตกรรมท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลง: เสริมความแข็งแกร่งให้แก่ SMEs และสตาร์ทอัพ

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ตลอด 50 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายด้านรายได้และยกระดับ

มาตรฐานการครองชีพได้นั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในการเพิ่มผลิตภาพของภาคเอกชน โดยเฉพาะในกลุ่ม SMEs การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้มากขึ้นจะเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความพยายามนี้ เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีการแข่งขันสูง หากไม่มีการส่งเสริมต่างๆ อย่างเพียงพอ ประเทศไทยก็อาจต้องเผชิญกับต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูง ท่ามกลางประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่พยายามเร่งพัฒนาตนเองเพื่อก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรม

ความท้าทายทั้งจากภายนอกและภายในทำให้ความต้องการนวัตกรรมใหม่ๆ มีความสำคัญมากขึ้น นอกจากช่องว่างด้านผลิตภาพแล้ว ประเทศไทยยังเผชิญกับความท้าทายด้านอื่นๆ จากทั้งภายในและภายนอก ซึ่งเข้ามาทดสอบความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและประสิทธิผลของมาตรการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นเร็วขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่ช่องว่างทางเทคโนโลยีระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาจะกว้างขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศยังเป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญสำหรับธุรกิจในประเทศไทย การปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายนี้จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการผลิตที่สะอาดและยั่งยืนมากขึ้น ธุรกิจต่างๆ ของไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มิฉะนั้นก็อาจเสี่ยงต่อการถูกตัดออกจากห่วงโซ่มูลค่าโลก เนื่องจากบริษัทคู่ค้าหลายแห่งกำลังเรียกร้องให้ซัพพลายเออร์ของตนปฏิบัติตามแนวทางที่ยั่งยืนมากขึ้น

การดำเนินมาตรการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป แม้จะเต็มไปด้วยความท้าทาย แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ถือเป็นโอกาส ประเทศไทยจำเป็นต้องมีผลิตภัณฑ์ บริการ และวิธีการดำเนินงานใหม่ๆ ที่ไม่เพียงแต่ช่วยรับมือกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเท่านั้น แต่ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น การดูแลประชากรสูงอายุ การให้บริการสุขภาพ (เช่น การให้บริการสุขภาพทางไกล) การศึกษา โลจิสติกส์ และการเดินทาง เป็นต้น ประเทศจำเป็นต้องส่งเสริมผู้ให้บริการรายใหม่ที่จะนำเสนอรูปแบบธุรกิจที่ต่างไปจากเดิม โดยมีทั้งความยืดหยุ่นและความสามารถในการฟื้นตัว เพื่อตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบการ SMEs ของไทยที่ลงทุนในนวัตกรรมและการยกระดับเทคโนโลยียังมีไม่เพียงพอ ขณะเดียวกัน จำนวนผู้ประกอบการที่พยายามบุกเบิกตลาดยังคงมีน้อย โดยเฉพาะในภาคดิจิทัล ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพและขับเคลื่อนนวัตกรรม

แม้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาโดยรวมของประเทศจะเพิ่มขึ้น แต่การลงทุนด้าน R&D ของภาคเอกชนยังคงกระจุกตัวอยู่ในบริษัทเพียงไม่กี่แห่ง อัตราส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2563 ตัวเลขดังกล่าวนี้สูงถึงร้อยละ 1.33 ของ GDP จากเดิมที่ค่าเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2542 ถึง 2552 นั้นอยู่ที่ร้อยละ 0.23 ของ GDP เท่านั้นแม้ว่าสัดส่วนการใช้จ่ายด้านด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สูงถึงร้อยละ 74 ของค่าใช้จ่ายรวมด้านการวิจัยและพัฒนา ในปี พ.ศ. 2564)⁴ แต่การ

⁴ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาปี พ.ศ. 2560 (UNCTAD 2017) ประมาณการว่าในปี พ.ศ. 2522 ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาค

ลงทุนเหล่านี้ยังคงกระจุกตัวอย่างไม่สมดุล จำนวนธุรกิจเอกชนที่ลงทุนในกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนา ยังคงอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 2.9 ในปี พ.ศ. 2559) ซึ่งต่ำกว่าประเทศรายได้ปานกลางและประเทศคู่แข่งอื่นๆ

งานวิจัยที่ดำเนินการในมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน งานศึกษาทบทวนเกี่ยวกับการจัดสรรเงินทุนเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมชี้ให้เห็นว่าทรัพยากรส่วนใหญ่มักกระจุกตัวอยู่ในองค์กรวิจัยสาธารณะและมหาวิทยาลัย แม้แต่ในโครงการที่มุ่งเน้นส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ หากภาคเอกชนไม่ได้มีบทบาทนำในการกำหนดทิศทางการใช้งบประมาณเหล่านี้ ภาคเอกชนก็อาจไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินที่จำเป็นต่อการลงทุนที่มีความสำคัญเท่าที่ควร

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรม บริษัทต่างชาติเป็นช่องทางสำคัญในการนำแนวคิดใหม่ เทคโนโลยีล้ำสมัย และกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปรับใช้ในประเทศ อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยยังคงต่ำกว่าประเทศคู่แข่งอื่นๆ โดยตั้งแต่อดีตจนถึงปี พ.ศ. 2565 อัตราการลงทุนของไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าคู่แข่งทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความเป็นไปได้ว่ากฎระเบียบในการเข้าสู่ตลาดของไทยอาจขาดความสามารถในการแข่งขันเมื่อเทียบกับบางประเทศในกลุ่มเดียวกัน

การขับเคลื่อนนวัตกรรมจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ปัจจัยบางอย่างเป็นเรื่องที่อยู่ภายใต้การควบคุมของแต่ละบริษัท (เช่น การฝึกอบรมพนักงานและแนวทางการบริหารจัดการ) ขณะที่ปัจจัยอื่นๆ เป็นอุปสรรคในระดับระบบเศรษฐกิจและภาคส่วนต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของภาคธุรกิจ (เช่น กฎระเบียบด้านการแข่งขัน การเข้าสู่ตลาด และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เป็นต้น)

การพัฒนาวัตกรรมจำเป็นต้องอาศัยแรงงานที่มีทักษะในการประยุกต์ใช้กระบวนการใหม่ๆ และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หลักฐานต่างๆ ชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่ได้ผลิตแรงงานที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง

การแข่งขันที่จำกัดและความไม่เท่าเทียมในการแข่งขันเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการเกิดขึ้นของบริษัทนวัตกรรมใหม่ๆ ในประเทศไทย แรงกดดันจากการแข่งขันเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้บริษัทต่างๆ พัฒนานวัตกรรมและยกระดับเทคโนโลยี แนวทางการบริหารจัดการ รวมถึงผลิตภัณฑ์และบริการของตน อย่างไรก็ตาม แรงกดดันด้านการแข่งขันในประเทศไทยยังคงอ่อนแออย่างชัดเจน และถูกบั่นทอนเพิ่มเติมจากนโยบายที่บิดเบือนกลไกตลาด นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีคะแนนตัวชี้วัดด้านการแข่งขันทางการตลาดและการบังคับใช้กฎหมายที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งหลายแห่ง

ประเด็นสุดท้ายคือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนถือเป็นความท้าทายสำหรับธุรกิจใหม่ โดยเฉพาะบริษัทที่มุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้ประกอบการ MSME ไทยยังเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคาร มีแนวโน้มถูกปฏิเสธสินเชื่อบ่อยกว่า และจำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรของตนเองในการลงทุนมากกว่า

ธุรกิจคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 45 ของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งหมด ล่าสุด รายงานบางฉบับระบุว่าในปี พ.ศ. 2564 ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคธุรกิจ (BERD) มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 74 ของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งหมด (GERD) (อ้างอิงจาก วช. ปี 2023)

ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค (แผนภาพที่ ES 13) นอกจากนี้ ธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) ในประเทศไทย ยังมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำ (เพียงร้อยละ 0.14 ของ GDP) และยังคงมีช่องว่างด้านการสนับสนุนเงินทุนสำหรับธุรกิจ ในระยะเริ่มต้นที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

ข่าวดีคือประเทศไทยเคยก้าวข้ามความท้าทายครั้งใหญ่ได้สำเร็จหลายครั้ง และเชื่อว่าครั้งนี้ก็จะสามารถทำได้อีกเช่นกัน การก้าวขึ้นมาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูงได้มอบบทเรียนและประสบการณ์มากมายให้แก่ประเทศไทย นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความเชื่อมโยงเข้มแข็งกับเครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจได้ ขณะเดียวกัน กฎระเบียบทางธุรกิจของไทยก็ไม่ใช่สร้างภาระเกินความจำเป็นต่อภาคเอกชน และประเทศไทยยังคงเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าดึงดูดสำหรับบุคลากรที่มีทักษะสูงจากต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ แรงผลักดันสำคัญในขณะนี้คือการสร้างความตระหนักรู้ถึงความเร่งด่วนในการรวมพลังทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาโดยเน้นไปที่อุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางความสามารถของธุรกิจในการคิดค้นนวัตกรรมและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่เต็มไปด้วยความท้าทายและความไม่แน่นอนยิ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบสนับสนุนที่คล่องตัวและขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ SMEs สามารถผลักดันขีดความสามารถของตนเองและเพิ่มผลิตภาพได้มากขึ้น สิ่งประเทศไทยต้องทำนั้นมีมากมาย รายงานฉบับนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะบางประการในประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับ SME ให้ทันสมัย โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันควรได้รับการทบทวนเพื่อให้มั่นใจว่ามีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีด้านสภาพภูมิอากาศ อีกแนวทางสำคัญคือการขยายการเข้าถึงมาตรการสนับสนุนเหล่านี้เพื่อให้ผู้ประกอบการ SME ทุกายรับรู้ถึงการมีอยู่ของโครงการต่างๆ รวมถึงรายละเอียดรูปแบบการสนับสนุน และวิธีการเข้าร่วมโครงการ ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารและลูกจ้างในธุรกิจ SME ก็ต้องพัฒนาทักษะและขีดความสามารถในการบริหารจัดการและนำนวัตกรรมเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้

ใช้ประโยชน์จากบทบาทของไทยในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพื่อเพิ่มนวัตกรรมและผลิตภาพ การที่จะใช้ประโยชน์จากการเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกได้อย่างเต็มที่นั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องผ่อนปรนข้อจำกัดด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาคการค้าบริการ ซึ่งประกอบด้วยบริการทางวิชาชีพ บริการด้านวิทยาศาสตร์ บริการทางด้านเทคนิค รวมถึงบริการด้านขนส่งทางบก นอกจากนี้ บริการทางการเงินก็จำเป็นต้องได้รับการผ่อนปรนเช่นกัน แม้จะอยู่ในระดับที่น้อยกว่าบริการกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ ประเทศไทยควรดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจในประเทศกับห่วงโซ่มูลค่าโลกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมเครื่องมือที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมแบบเปิด (Open Innovation Challenge) รวมถึงการเชื่อมโยงและพัฒนาซัพพลายเออร์ เป็นต้น

กระตุ้นให้เกิดการนำรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ๆ เข้ามาใช้ ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างธุรกิจใหม่ๆ เพิ่มขึ้น การสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบของโครงการบ่มเพาะธุรกิจ (Incubation) และโครงการเร่งการเติบโตของธุรกิจ (Acceleration) มีแนวโน้มว่าจะเป็นที่ต้องการมากกว่าเดิม

ทั้งนี้ การดำเนินโครงการเหล่านี้ควรอยู่ภายใต้กรอบแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศตามมาตรฐานสากล (คือต้องดำเนินงานอย่างมืออาชีพ คัดเลือกผู้รับการสนับสนุนผ่านกระบวนการแข่งขันที่โปร่งใส และมีกำหนดกรอบเวลา และ ใ ค ร ง ส ร ้า ง ก า ร ต ำ เ น ิง ง ำ น ที่ ช ัด เจ ิน) ส่วนการสนับสนุนทางด้านเทคนิคก็ต้องมาควบคู่กับการสนับสนุนด้านการเงิน ภาครัฐควรทบทวนช่องว่างสำคัญในการสนับสนุนทางการเงินเพื่อให้มั่นใจว่ามีแหล่งเงินทุนเพียงพอสำหรับส่งเสริมสตาร์ทอัพในทุกระยะของการพัฒนา (ตั้งแต่การคิดค้นไอเดียเดียว การสร้างต้นแบบ การเข้าสู่ตลาด จนถึงการขายกิจการ) นอกจากนี้ควรมีการประเมินกฎระเบียบปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนที่มีความเสี่ยง เช่น ธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) สุดท้ายนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมและยกย่องผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ประกอบการรุ่นต่อไป

ปรับเปลี่ยนจากการวิจัยและพัฒนาที่ขับเคลื่อนโดยอุปทานไปสู่การขับเคลื่อนด้วยอุปสงค์ ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนาจากรูปแบบที่ขับเคลื่อนโดยอุปทานไปสู่การขับเคลื่อนด้วยอุปสงค์หรือความต้องการของตลาด ซึ่งหมายถึงการทำให้งานวิจัยมีความเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยส่งเสริมโครงการวิจัยร่วมระหว่างภาคอุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษาที่ขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนเป็นหลัก แทนที่จะนำโดยสถาบันการศึกษาเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ควรมีการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่านักวิจัยและอาจารย์ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแปรผลงานวิจัยให้เป็นสินค้าหรือบริการเชิงพาณิชย์ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านความเป็นผู้ประกอบการ สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกและได้รับแรงจูงใจที่เหมาะสม

ปรับปรุงเครื่องมือสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา โครงการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาครัฐจำเป็นต้องได้รับการประเมินใหม่เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับการสนับสนุนในการสร้างนวัตกรรมทั้งในรูปแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการจะมีจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ มาตรการจูงใจทางภาษีสำหรับการวิจัยและพัฒนาควรได้รับการปรับปรุงให้เรียบง่ายเพื่อเพิ่มความชัดเจนและความสามารถในการคาดการณ์ของภาคธุรกิจ รวมทั้งปรับให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในระดับสากล สุดท้าย สิ่งสำคัญคือการปรับปรุงกระบวนการติดตามและประเมินผลเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของมาตรการสนับสนุนเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้การจัดสรรทรัพยากรระหว่างโครงการต่างๆ มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีขั้นสูง ประเทศไทยจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะด้านดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ก็ต้องเชื่อมโยงกิจกรรมเป้าหมายต่างๆ กับความต้องการเฉพาะของภาคธุรกิจที่มีการเติบโตสูง พร้อมทั้งรักษาความร่วมมือและการสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ มาตรการเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมด้วยการดึงดูดแรงงานที่มีทักษะที่เป็นเป้าหมายเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางด้านทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตระยะสั้นถึงระยะกลางเมื่อจำเป็น ทั้งนี้ ประเทศคู่แข่งในภูมิภาค

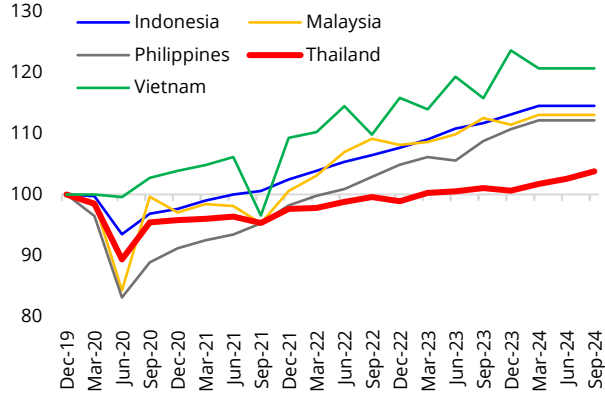
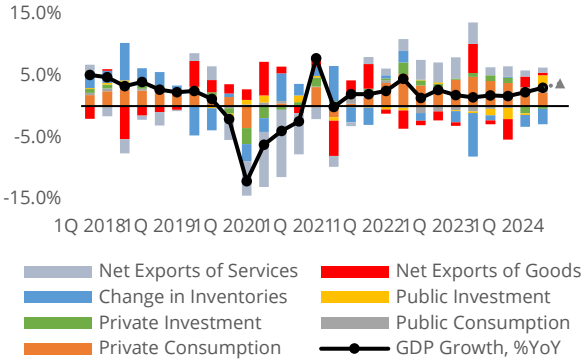
เช่น เกาหลีใต้ มีตัวอย่างแนวทางการแก้ไขปัญหาที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาศึกษาและปรับใช้ได้ (ดูกล่องที่ 3 บทที่ 2)

การแข่งขันและการค้า ประเทศไทยควรประเมินสถานะด้านการแข่งขันทางการค้าและการเข้าสู่ตลาดในภาคส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกับลำดับความสำคัญทางด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยกเลิกข้อจำกัดในการนำเข้าสินค้าทุนหรือบริการที่มีความสำคัญต่อการยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคธุรกิจ สำหรับเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วตลาดสากล ประเทศไทยไม่จำเป็นต้องพัฒนาขึ้นมาใหม่ แต่ควรส่งเสริมการเข้าซื้อและการนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้งาน

ความร่วมมือในการดำเนินงาน องค์ประกอบสุดท้ายของความพยายามในการส่งเสริมนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ คือความร่วมมือในการดำเนินงาน จากนโยบายและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อนวัตกรรมซึ่งได้กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่าความร่วมมือในการดำเนินมาตรการเหล่านี้ถือเป็นกุญแจสำคัญ การส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างแข่งขันที่เป็นธรรมและเปิดโอกาสในการเข้าสู่ตลาดในภาคธุรกิจที่มีศักยภาพในการเติบโต ขณะเดียวกัน การพัฒนาทักษะของบุคลากรเพื่อรองรับองค์กรที่กำลังเติบโตและมีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีมากขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็น โดยทุกฝ่ายไม่เพียงแต่ต้องรับรู้ถึงบทบาทและการดำเนินงานของกันและกันเท่านั้น แต่จำเป็นต้องดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบด้วย นอกจากนี้ ความร่วมมือดังกล่าวไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่ในระดับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ควรมีการสื่อสารและประสานงานร่วมกับมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และภาคเอกชนอย่างเปิดเผยและต่อเนื่องเป็นประจำด้วย ประเทศไทยจำเป็นต้องเผชิญกับความท้าทายนี้ในฐานะประเทศ โดยมองว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วน ไม่ใช่เพียงแต่ภาครัฐเท่านั้น

การพัฒนาในระยะที่ผ่านมา และแนวโน้มเศรษฐกิจในระยะปานกลาง

แผนภาพที่ ES 1: การเติบโตของเศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ 3 ของปี แผนภาพที่ ES 2: แม้ว่าภาพฟื้นตัวภายหลังจากการเกิดโรคระบาด พ.ศ.2567 เหนือความคาดหมายจากการลงทุนภาครัฐที่แข็งแกร่ง ของประเทศไทยจะดีขึ้น แต่ยังคงตามหลังประเทศกลุ่มอาเซียน (ร้อยละขององค์ประกอบการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่แท้จริงเทียบกับปีก่อนหน้า) (ดัชนี GDP ปรับตามฤดูกาล, ไตรมาสที่ 4 ปี ค.ศ. 2019 = 100)

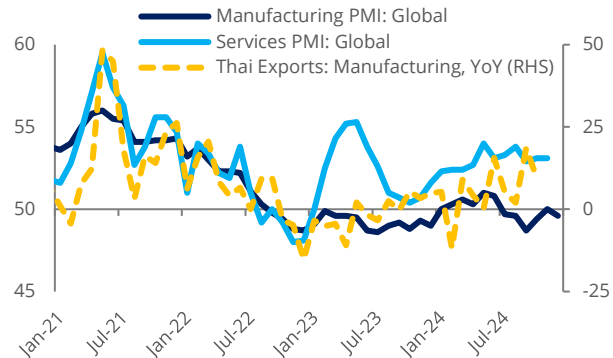
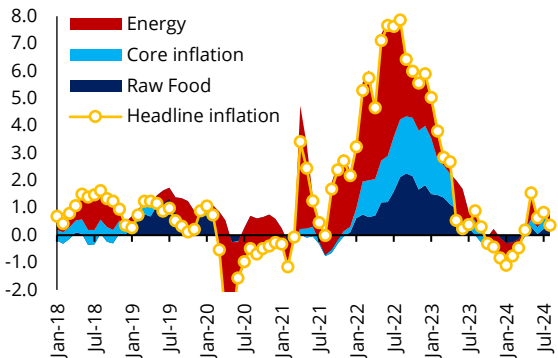
ที่มา: สศช.

ที่มา: CEIC; การคำนวณของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

หมายเหตุ: การเปลี่ยนแปลงสินค้าคงคลังรวมความคาดเคลื่อนทางสถิติ

แผนภาพที่ ES 3: อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงอยู่ในระดับต่ำจากระดับราคาในตลาดโลกที่ปรับลดลงและมาตรการควบคุมราคาที่ยังคงอยู่ ต่อเนื่อง ท่ามกลางอุปสงค์ของโลกที่ลดลง

(องค์ประกอบของอัตราเงินเฟ้อทั่วไป, ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงเทียบกับปีก่อนหน้า) (ซ้าย: diffusion index; ขวา: ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงเทียบกับปีก่อนหน้า)

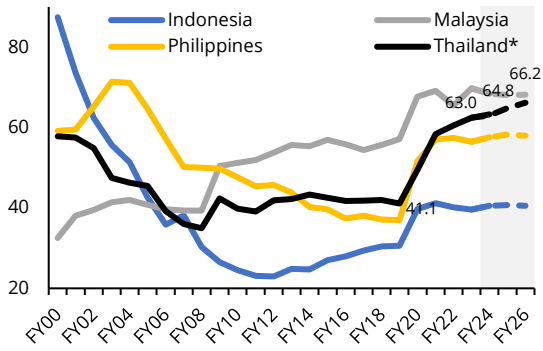
ที่มา: CEIC; การคำนวณของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

ที่มา: Haver Analytics; CEIC; การคำนวณของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

แผนภาพที่ ES 5: คาดว่าหนี้สาธารณะจะเพิ่มสูงขึ้นจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในขณะที่ประเทศกลุ่มอาเซียนปรับภาวะการคลังให้เข้าสู่สมดุล

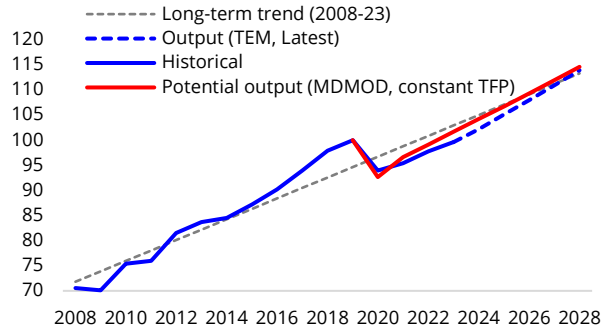
แผนภาพที่ ES 6: ศักยภาพการเติบโตสามารถเพิ่มขึ้นได้โดยการ และการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง

(ร้อยละของ GDP)

ที่มา: CEIC; การคาดการณ์ของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

(ดัชนีผลผลิตเทียบกับดัชนีผลผลิตตามศักยภาพ, ปี ค.ศ. 2019 = 100)

ที่มา: การคาดการณ์ของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

ตารางที่ ES 1: ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจมหภาค

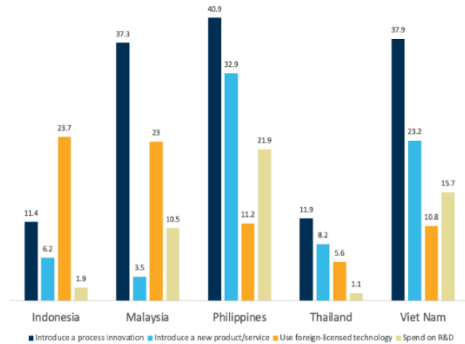
	2020	2021	2022	2023	2024e	2025f	2026f
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่แท้จริง (ณ ราคาประจำปี)	-6.1	1.6	2.5	1.9	2.6	2.9	2.7
การบริโภคภาคเอกชน	-0.8	0.6	6.2	7.1	4.4	2.8	2.7
การบริโภคภาครัฐ	1.4	3.7	0.1	-4.6	1.6	1.9	2.0
การลงทุนรวม	-4.7	3.1	2.3	1.2	-0.4	2.7	2.7
การส่งออกสินค้าและบริการ ¹	-19.7	11.1	6.1	2.1	5.8	4.1	3.2
การนำเข้าสินค้าและบริการ	-13.9	17.8	3.6	-2.3	3.9	3.5	3.0
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่แท้จริง (ณ ราคาประจำปี)							
ภาคเกษตรกรรม	-2.7	2.5	1.4	2.0	1.5	2.2	2.4
ภาคอุตสาหกรรม	-4.9	6.0	3.6	-2.3	0.9	2.8	3.6
ภาคบริการ	-5.7	-0.3	3.1	4.3	3.6	3.0	2.3
เงินเฟ้อ (ดัชนีราคาผู้บริโภค)	-0.8	1.2	6.1	1.2	0.4	0.8	1.0
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ร้อยละ ต่อ GDP)	4.2	-2.0	-3.2	1.9	2.4	3.6	3.9
ดุลการค้า (ร้อยละ ต่อ GDP)	-4.5	-6.7	-4.4	-2.0	-1.3	-3.1	-2.7
หนี้สาธารณะ (ร้อยละ ต่อ GDP)	50.1	57.7	59.7	62.1	63.0	64.8	66.2

ที่มา: สศช.; การคำนวณของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

หมายเหตุ: 1/ สัดส่วนการส่งออกสินค้าและบริการเท่ากับร้อยละ 69.4 ของ GDP ในปี 2565 สามารถอ่านรายละเอียดประมาณการเพิ่มเติมได้ในเล่มรายงาน

แผนภาพที่ ES 7: บริษัทไทยสามารถทำอะไรได้อีกมากในด้านนวัตกรรม

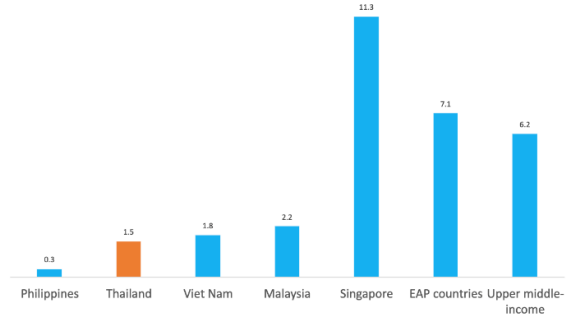
(สัดส่วนของบริษัท, ร้อยละ)

ที่มา: World Bank Enterprise Surveys

แผนภาพที่ ES 8: ...และต้องการผู้ประกอบการในประเทศเพิ่มขึ้น

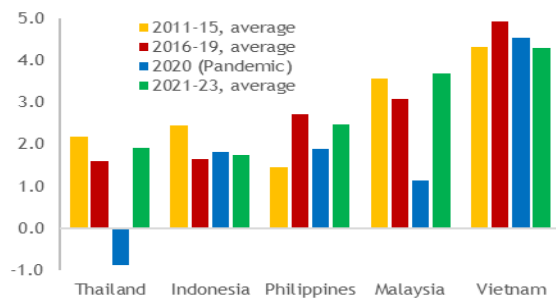
(จำนวนจดทะเบียนธุรกิจใหม่ ต่อ 1,000 คน, ปี ค.ศ. 2022)

ที่มา: WDI

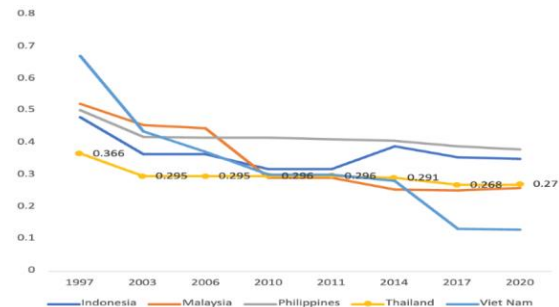
แผนภาพที่ ES 9: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถเป็นช่องทางสำหรับเทคโนโลยีและแนวทางปฏิบัติใหม่ แต่เงินทุนไหลเข้าประเทศไทยยังคงตามหลังประเทศเพื่อนบ้าน

(ร้อยละของ GDP)

ที่มา: CEIC; การคำนวณของเจ้าหน้าที่ธนาคารโลก

แผนภาพที่ ES 10: การปรับปรุงให้กฎระเบียบการด้านลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคได้ดียิ่งขึ้น อาจช่วยดึงดูดการลงทุนได้มากขึ้น

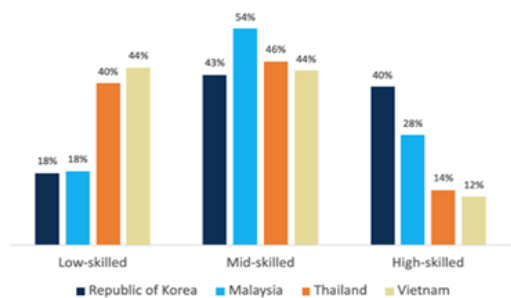

ที่มา: OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index

หมายเหตุ: 1=เข้มงวดมากขึ้น 0=เข้มงวดน้อยลง

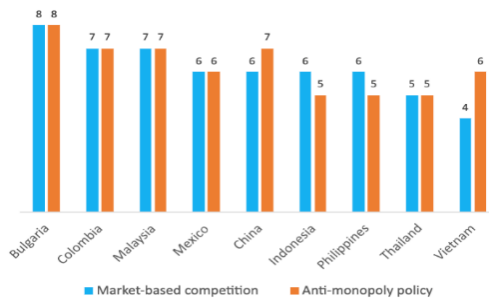
แผนภาพที่ ES 11: เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและก้าวไปสู่ภาคส่วนที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น จำเป็นต้องยกระดับทักษะ

(% ของกำลังแรงงาน, ปี ค.ศ. 2019)

ที่มา: ILOStat

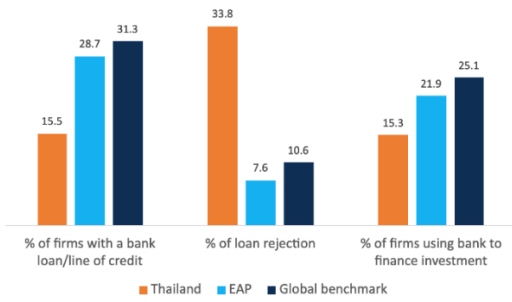
แผนภาพที่ ES 12: ในขณะที่การแข่งขันที่มากขึ้นและเท่าเทียมกันมากขึ้นจะช่วยให้บริษัทใหม่ๆ เข้ามาในตลาดและนำนวัตกรรมต่างๆ เข้ามาด้วย

ที่มา: Country Private Sector Diagnostics, 2022

แผนภาพที่ ES 13: การปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs จะเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้บริษัทต่าง ๆ สามารถลงทุนในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ได้...

(ร้อยละของบริษัทที่ตอบแบบสอบถาม)

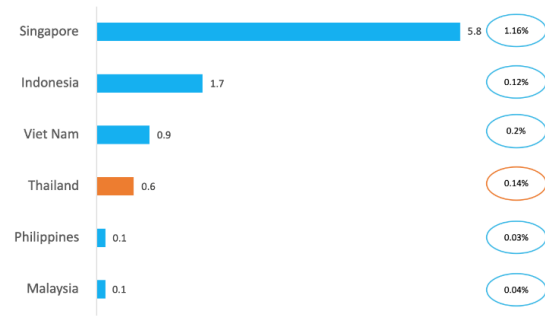

ที่มา: World Bank Enterprise Surveys, 2016

หมายเหตุ: คะแนนที่สูงขึ้นหมายถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันที่ดีขึ้นและนโยบายต่อต้านการผูกขาดที่เข้มงวดยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ ES 14: ...ในขณะที่การจัดการจัดหาเงินทุนที่มีความเสี่ยงสำหรับ start-ups ที่มีอัตราการเติบโตสูงและมีความคิดสร้างสรรค์จะต้องได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

(ขนาดของการระดมทุนของธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: SEA venture capital landscape 2020, White Star Capital